EXPERIENȚA SLOVENIEI ȘI A POLONIEI PRIVIND INFRACȚIUNEA DE DOBÂNDIRE A CREDITULUI/ ÎMPRUMUTULUI PRIN ÎNȘELĂCIUNE

THE EXPERIENCE OF SLOVENIA AND POLAND WITH THE CRIME OF OBTAINING CREDIT/LOAN THROUGH FRAUD

Andrei STRATAN, ORCID: 0000-0002-1590-7209
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 343.37:340.5(497.4 + 438) e-mail: andrei.stratan95@gmail.com

În ***legislația Sloveniei,*** infracțiunea analogică celei de la art.238 CP RM [1] (dobândirea creditului, împrumutului sau despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune) este întitulată „Fraudă prin obținerea creditelor sau a prestațiilor", fiind reglementată la art.231 Cod penal. Comparativ cu prevederile art.238 CP RM, în acord cu prevederile art.231 Cod penal al Sloveniei [2], în calitate de bunuri obținute pe cale infracțională pot evolua nu doar banii ca expresie a împrumutului luat, ci și banii ca expresie a unei imobilizări financiare, a unei subvenții sau a unei oricare alte prestații destinate desfășurării unei activități economice.

Totodată, spre deosebire de legiuitorul moldav, mijloacele bănești, ca expresie a despăgubirii și a indemnizației de asigurare, nu pot apărea în postura de bunuri obținute prin săvârșirea acestei infracțiuni. Suntem de acord cu un asemenea model legislativ. Prezentarea unor informații false în scopul obținerii unei despăgubiri/indemnizații de asigurare nu poate fi incriminată alături de prezentarea unor informații false în scopul obținerii unui credit sau a unui împrumut. Or, în esență, cele două fapte au natură juridică diferită. Astfel, dacă în cazul prezentării unor informații false, în scopul obținerii unui credit sau a unui împrumut, făptuitorul urmărește drept obiectiv final folosința temporară a banilor obținuți, atunci în cazul prezentării unor informații false în scopul obținerii unei despăgubiri/indemnizații de asigurare, făptuitorul nu poate urmări un asemenea scop. E cu neputință ca despăgubirea/indemnizația de asigurare să fie obținută în scop de folosință temporară. Aceasta e obținută cu titlu permanent. Deci, despăgubirea/ indemnizația de asigurare este sustrasă, făptuitorul uzitând de înșelăciune. Iar așa cum remarcă just V.Stati, „ipoteza în cauză intră sub incidența art.190 CP RM" [3, p.12-14]. Prin urmare, scopul final distinct urmărit de făptuitor face diferența între cele două fapte. În aceste condiții, cele două fapte nu au cum să se regăsească în conținutul uneia și aceleiași norme. Tocmai de aceea, legiuitorul sloven, pe bună dreptate, apreciază suma indemnizației/despăgubirii de asigurare drept obiect material al infracțiunii de înșelăciune. Precizăm că, în legislația Sloveniei (dar și în multe alte legislații), într-o normă specială, este reglementată înșelăciunea în sfera asigurărilor. O asemenea normă este necesară și pentru cadrul nostru incriminator. În același timp, este mai mult ca nece-

sară intervenția legiuitorului în direcția excluderii asigurătorului din categoria victimelor infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM.

În calitate de victimă a infracțiunii prevăzute la art.231 Cod penal al Sloveniei figurează *creditorul*. Legiuitorul sloven nu indică expres entitatea pasibilă să apară în calitate de victimă a infracțiunii, folosind o formulă generică aptă să cuprindă mai multe tipuri de victime.

În ceea ce privește latura obiectivă, din perspectiva reflectării conținutului faptei prejudiciabile, sesizăm o abordare mult mai largă a legislatorului sloven. În concret, este îmbrățișată teza, potrivit căreia fapta prejudiciabilă se poate concretiza nu doar în formă activă (*i.e.* prin prezentarea unor date false sau incomplete), dar poate lua și o formă pasivă (*i.e.* prin ascunderea unor fapte). Detaliat este redat conținutul mijlocului de săvârșire a infracțiunii (informației prezentate de către făptuitor creditorului): „date false sau incomplete privind soldul activelor, bilanțurile, profiturile, pierderile sau orice alt element relevant pentru aprobarea împrumutului sau a unei alte prestații” [2]. În planul tratamentului sancționator, legiuitorul sloven este mult mai indulgent, prescriind următoarele pedepse cu caracter alternativ: amenda și închisoarea de până la trei ani.

La alin.(2) art.231 Cod penal al Sloveniei este consacrată răspunderea penală pentru folosirea împrumutului sau a unei alte prestații (din cele prevăzute la alin.(1)) în alte scopuri decât în cele convenite cu creditorul. De remarcat că o asemenea faptă nu intră sub incidența legii penale moldave. Subscriem acestei poziții legislative, întrucât considerăm că unei asemenea fapte îi lipsește pericolul social înalt (aidoma unei fapte penale).

În ***legislația Poloniei,*** răspunderea pentru obținerea ilegală a împrumutului sau a altor prestații financiare este stabilită la art.297 Cod penal [4]. Respectivul articol conține două infracțiuni în varianta-tip. La alin.(1) art.297 Cod penal este prevăzută conduita activă a făptuitorului constând în prezentarea victimei a unui document contrafăcut/falsificat. La alin.(2) al aceluiași articol este incriminată conduita pasivă a făptuitorului exprimată în „nenotificarea victimei cu privire la orice situație care ar putea avea un impact asupra opririi sau reducerii cuantumului sprijinului financiar acordat” [4]. Deci, ca și în cazul legiuitorului sloven, cel polonez folosește abordarea *lato sensu* la desemnarea înșelăciunii folosite de făptuitor în procesul obținerii, pe cale frauduloasă, a mijloacelor bănești. Probabil, legiuitorul nostru ar trebui să se inspire, și să reflecte, în conținutul art.238 CP RM, forma pasivă de exprimare a înșelăciunii. În caz contrar, pentru săvârșirea unei asemenea fapte, este exclusă aplicabilitatea art.238 CP RM. În anumite condiții, cele comise vor putea fi încadrate în baza art.196 CP RM. Avem în vedere ipoteza în care victimei i se cauzează un prejudiciu sub forma daunelor materiale în proporții mari. În lipsa unei asemenea urmări, poate fi antrenată, în exclusivitate, răspunderea conform art.106 Cod contravențional [5]. În opinia noastră, acest gol legislativ trebuie „astupat”. Considerăm că cuantumul urmării prejudiciabile cauzate trebuie să fie acel semn ce ar justifica criminalizarea faptei ilicite investigate. În niciun caz, acest rol nu ar trebui să-l joace forma înșelăciunii uzitate de făptuitor.

În altă privință, conform legislației Poloniei, în postura de bunuri obținute prin săvârșirea faptei penale pot apărea: „împrumutul, avansul în numerar, garanția, scrisoarea de garanție, acreditivul, subvenția sau oricare altă prestație financiară, instrumentul de plată ori contractul de achiziții publice" [4]. Observăm că în această postură pot evolua nu doar suma împrumutului sau mijloacele bănești ca expresie a altor prestații financiare, ci și alte prestații (de altă natură (*i.e.* nonfinanciare)). De pildă, ca rezultat al furnizării unor informații false, făptuitorul poate obține un contract de achiziții publice. Potrivit legislației Republicii Moldova, un asemenea comportament nu poate fi încadrat în baza art.238 CP RM. În același timp, nu este exclusă angajarea răspunderii în baza unei alte norme (*e.g.* în baza art.361 CP RM).

Pornind de la această viziune legislativă, constatăm că și cercul victimelor acestor infracțiuni este unul suficient de larg. Astfel, victimă a infracțiunilor analizate poate fi nu doar banca, dar și „orice altă unitate organizatorică care efectuează activități similare băncii sau un organ sau o instituție care dispune de fonduri publice".

Merită atenție clauza de impunitate prevăzută la alin.(3) din același articol, aceasta fiind pusă în acțiune atunci când: „înainte de pornirea urmării penale făptuitorul a împiedicat utilizarea mijloacelor financiare obținute sau făptuitorul a renunțat la subvenție sau la contractul de achiziții publice ori a acoperit pretențiile părții vătămate" [4].

În ordinea juridică națională, nu este consemnat un atare temei special de liberare de răspundere penală. Credem că prezența în textul art.238 CP RM a unui temei similar, liberator de răspundere penală, nu ar avea același efect descurajant, ca în cazul legislației Poloniei. Din contra, prezența acestuia ar putea determina o escaladare a fenomenului dobândirii prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului. În conjunctura legislativă actuală, desistarea activității infracționale prin nefolosirea mijloacelor bănești obținute, prin înșelăciune, din contul victimei (fără ca organele de resort să cunoască despre faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM) ar putea constitui o circumstanță atenuantă. Aceasta deoarece lista circumstanțelor atenuante este una deschisă [6, p.56]. În același timp, acoperirea pretențiilor părții vătămate (*i.e.* repararea pagubei pricinuite) va constitui, fără tăgadă, circumstanță atenuantă, întrucât este consemnată expres în lista acestor circumstanțe.

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
2. Codul penal al Sloveniei. https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovenia-RO.html [Accesat la 28.08.2022].
3. STATI, V. Analiza unei erori admise la modificarea art.238 din Codul penal prin Legea nr.180 din 2014. În: *Materialele Conferinței științifice naționale*

cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău: CEP USM, 2015, pp.12-14.
4. Codul penal al Poloniei. https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Polonia-RO.html [Accesat la 28.08.2022].
5. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6.
6. POPESCU, D. *Circumstanțele atenuante și agravante în dreptul penal al Republicii Moldova*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015. 170 p.